

't Zoet der eenzaamheid : gedichten van Juliana Cornelia de Lannoy / bloemlezing met inl. en comment. door Pim van Oostrum ; [red.: Lia van Gemert ... et al]. - Amsterdam : Amsterdam University Press, cop. 2001. - 127 p. : ill. ; 24 cm. - (De amazone-reeks ; dl. 2)
ISBN 90-5356-475-6 Prijs: € 13,75.

De Amazone-reeks is opgezet als vervolg op het bekende *Met en zonder lauwerkrans*. Als er iemand een plaats verdient in deze aan strijdbare vrouwen herinnerende serie, is het wel Juliana Cornelia de Lannoy (1738-1782). Met een steeds weer verrassende zelfbewustheid eiste deze dichteres een plaats op in de achttiende-eeuwse literaire wereld. Pim van Oostrum, die in 1999 een monografie over De Lannoy publiceerde, tekende voor de samenstelling van deze rijk becommentarieerde bloemlezing, die de titel meekreeg: *'t Zoet der eenzaamheid, gedichten van Juliana Cornelia de Lannoy*. Behalve gedichten zijn er ook delen uit het treurspel 'De belegering van Haerlem' opgenomen.

In de inleiding schetst Van Oostrum de levensloop van De Lannoy. Haar literaire begaafdheid ontwikkelde zich in een milieu vol boeken. Verder leefde Juliana vrij geïsoleerd. Haar moeder overleed op jonge leeftijd. Haar vader was als militair vaak van huis. In 1758 betrok Juliana met haar vader, diens tweede vrouw en een broer een huis aan de Markt in Geertruidenberg.

Op vijftiengjarige leeftijd begon De Lannoy daadwerkelijk aan een literaire carrière, die gemeten naar de kansen van een achttiende-eeuwse vrouw tot grote successen zou leiden. Ze ontving bekroningen van prestigieuze dichtgenootschappen en werd als eerste vrouw uitgenodigd honorair lid te worden van zo'n dichtgenootschap, het Haagse *Kunstliefde spaart geen vlyt*. Met haar sterke oranjegezindheid viel De Lannoy ook goed in de smaak bij Willem Bilderdijk, die niet alleen een lijdendicht voor haar schreef, maar ook de *Nagelaten dichtwerken* (1783) bezorgde.

Deze bloemlezing die een bijdrage wil leveren aan het 'onderzoek naar de ideologische bijdrage van vrouwen aan het historisch debat over haar (literaire) positie', put binnen De Lannoy's oeuvre uit een 'rijk reservoir van conflicterende ideeën en meningen' en biedt 'interessante visies op de machtsverhouding tussen de seksen'.

De bloemlezing is opgesplitst in drie afdelingen. De eerste met als titel 'Vrijbrief voor Parnas' stelt teksten centraal waarin De Lannoy haar literaire ambities wegschreef. Hierin is onder meer een gedeelte opgenomen uit 'Aan mijn Geest' (1766) en uit de 'Lierzang over de ware vereisten in een dichter', waarmee De Lannoy bij *Kunstliefde spaart geen vlyt* in 1774 zilver in de wacht sleepte. In de tweede afdeling van de bloemlezing laat Van Oostrum De Lannoy haar ironische kwaliteiten demonstreren. Na enkele verrassingssonnetten een ironische brief over het gebruik van titels, mag De Lannoy in 'Het gastmaal' meedogenloos de krampachtig opgehouden uiterlijke schijn van de verlopen aristocratie hekelen. De derde afdeling 'Actieve deugdzaamheid voor het vaderland' toont De Lannoy's opvatting over vaderlandsliefde. Ieder burger dient de zo duur gekochte vrije Republiek te verdedigen, bewaken en tot verdere bloei te brengen. Uit De Lannoy's drie grote treurspelen koos Van Oostrum een aantal tekstdelen uit 'De Belegering van Haerlem'.

Alle gekozen teksten worden uitgebreid ingeleid en geannoteerd. De spelling en interpunctie zijn gemoderniseerd. Enkele illustraties completeren deze waardevolle bloemlezing.

Steeff Post

Verhalen over verre landen : reizen op papier 1600-1800 / samengest. door Karel Bostoën, Marijke Barend-van Haften en Mirjam Roos ; met medew. van Marijke Meijer Drees en Lia van Gemert. - Amsterdam : Amsterdam University Press, 2001. ; 24 cm
ISBN 90-5356-476-4 Prijs: € 11,50

Verbalen over verre landen. Reizen op papier 1600-1800 is de titel van deel 5 van de serie Tekst in Context. De serie richt zich op de vakken literatuur en culturele kunstzinnige vorming, die in de bovenbouw van havo en vwo gegeven worden.

Om deze voor adolescenten meestal eerste kennismaking met literatuur en culturele teksten tot een succes te maken, ben je wel verplicht het meest aansprekende materiaal uit de kast halen. En dan maar hopen dat de teksten, aantrekkelijk vormgegeven en ingebed in de tijd, tot de verbeelding gaan spreken.

Aansprekende teksten, goed vormgegeven en smeug opgedist. Aan die aspecten is in dit deel van *Tekst in Context* in ieder geval aandacht besteed. Karel Bostoën, Marijke Barend-van Haften en Mirjam Roos bundelden vijf oude teksten over reizen die in themahoofdstukken een plaats kregen. Voor de overwintering op Nova Zembla lezen we uiteraard mee in het dagboek van Gerrit van de Veer. Het tweede hoofdstuk gaat over 'De bloedstollende reis van Bontekoe'. Voor het derde hoofdstuk is geput uit een reisbeschrijving van Cornelis Stout die met zijn gezin wilde emigreren naar Suriname, maar al snel na zijn vertrek uit Nederland in handen viel van Barbarijse kapers en verhandeld werd op de slavenmarkt te Algiers. Het reis-dagboek van de Zeeuwse zussen is niet eerder in druk verschenen en vormde de basis voor hoofdstuk 4: *Vrouwen op reis*. Met de teksten van het *Krinke Kesmes* vinden ook de imaginaire reisverhalen zich in het boekje vertegenwoordigd.

De bundel wordt afsloten met een gevarieerde set vragen en opdrachten. Een aantal opdrachten leent zich goed voor opname in het leesdossier.

Ieder hoofdstuk begint met een waardevolle introductie van het thema. Er is veel aandacht besteed aan de vormgeving. De functionele illustraties zijn in kleur en in kaders is hier en daar verklarende tekst toegevoegd aan de beschrijvingen. Wat vormgeving betreft krijgen de vragen en opdrachten ten onrechte een stiefmoederlijke behandeling. Dat is wat mij betreft het enige minpuntje bij deze uitgave.

De docenten Nederlands en CKV krijgen met dit boekje de kans om wat goed te maken. Volgens de Zuidlanders in *Krinke Kesmes* zijn menselijke fouten en gebreken immers te wijten aan hun opvoeders en leraren. El-Ho, die gekleed in een rode jas en getooid een rode muts Nederlands stond te geven, kon het nog af met de competenties: verstandig, oplettend, voorzichtig en welgemanierd; de huidige docent heeft daar op zijn minst nog een pittige portie enthousiasme bij nodig. Daarbij kan dit boekje helpen.

Steef Post